

Promo - LEX

Promovarea Democrației și a Drepturilor Omului



**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

RAPORT

DREPTURILE OMULUI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

IULIE - DECEMBRIE 2017

CHIȘINĂU - 2017

Promo - LEX

Promovarea Democrației și a Drepturilor Omului



**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

RAPORT

DREPTURILE OMULUI ÎN REGIUNEA TRANSNISTREANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

IULIE - DECEMBRIE 2017

CHIȘINĂU - 2017

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Promo - LEX

Promovarea Democrației și a Drepturilor Omului

Asociația PROMO-LEX
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 127
Chișinău, Republica Moldova
Tel./fax: (+373 22) 450024
E-mail: info@promolex.md
www.promolex.md

Punctele de vedere exprimate în Raport reflectă opinia și poziția Asociației Promo-LEX. Acestea nu pot fi interpretate sub nici o formă ca reflectând opinia și poziția National Endowment for Democracy (NED).

Raportul este realizat în cadrul proiectului: „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al National Endowment for Democracy (NED).

CUPRINS

ABREVIERI	4
INTRODUCERE	5
CONTEXT GENERAL	6
PROBLEME ACTUALE	15
Libertatea de exprimare	15
Viața privată și prezumția nevinovăției - în cronica criminală	17
CONCLUZII	22

ABREVIERI

RM	Republica Moldova
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CoE	Consiliul Europei
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
ONG	Organizație neguvernamentală
RMN	Autoproclamata Republica Moldovenească Nistreană
MGB	Minister al securității naționale, fostul KGB

INTRODUCERE

Prezentul raport este o ediție periodică semestrială, realizată în cadrul Programului Drepturile Omului al Asociației Promo-LEX, care include constatările cu privire la situația de fapt din regiunea transnistreană în domeniul drepturilor omului, pentru perioada iulie - decembrie 2017.

Pentru expunerea constatărilor, au fost aplicate mai multe **metode** de monitorizare și cercetare, cele mai importante fiind: analiza evenimentelor legate de procesul de negociere, analiza legislației *de facto* și *de jure*, analiza proceselor și politicilor publice, exemplificarea cazurilor de încălcare a drepturilor omului, expunerea constatărilor instanțelor internaționale și regionale, precum și formularea unor concluzii.

Necesitatea elaborării unui asemenea produs a fost determinată de faptul că drepturile omului sunt puțin promovate și nu pot fi apărate eficient în regiunea transnistreană, inclusiv din cauza unui spațiu restrâns pentru activitatea societății civile independente. Drepturile omului în acest teritoriu practic nu sunt monitorizate de vreo instituție specializată locală, națională sau internațională. Puținele organizații independente din regiune rămân sub o monitorizare strictă din partea presupusului serviciu de securitate local ("MGB"). Federația Rusă continuă să joace un rol important în consolidarea regimului *de facto* la Tiraspol prin suport economic, social, politic și militar oferit generos și necondiționat, contrar normelor de drept internațional și statutului acesteia în contextul reglementării problemei transnistrene. Totodată, politicile publice și strategiile menite să promoveze și să apere drepturile și libertățile fundamentale ale omului, promovate de către autoritățile constituționale, nu își ating scopul. În aceste condiții, administrația *de facto* nu poartă nicio responsabilitate pentru abuzurile și acțiunile ce încalcă grav drepturile omului, continuând să beneficieze de impunitate totală pentru faptele săvârșite de agenții lor.

Terminologia folosită în textul acestui Raport nu poate implica nicio poziție politică a autorilor și nu poate fi interpretată sub aceste aspecte. Utilizarea în acest raport a unor termeni precum «Legislație», «Constituție», «Președinte», «Ministru», «Procuror», «Soviet Suprem», Autoproclamata Republica Moldovenească Nistreană «RMN» etc. nu presupune legitimarea acestora ori recunoașterea *de jure* a acestor acte normative, a administrației sau a instituțiilor *de facto*. Acești termeni sunt utilizați exclusiv pentru comoditatea cititorului și pentru a oferi o identificare cât mai exactă a documentelor, administrației și instituțiilor *de facto*.

Prezenta ediție apare în cadrul proiectului „Promovarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul National Endowment for Democracy (NED). Opiniile exprimate în acest Raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

CONTEXT GENERAL

A doua jumătate a anului 2017 a fost marcată de mai multe acțiuni ale autorităților Republicii Moldova (RM) în ceea ce privește procesul de negocieri în problema transnistreană. Aceste acțiuni stabilesc anumite puncte de reper, care vor permite monitorizarea modului în care aceste angajamente sunt respectate și a modului în care problemele identificate sunt soluționate.

Activitatea Parlamentului

La 21 iulie 2017, Parlamentul RM a aprobat *Declarația privind retragerea forțelor militare ruse de pe teritoriul țării*.¹ Acest document prevede în special că staționarea continuă a trupelor Federației Ruse și întărirea prezentei militare a acestora în partea de est a Republicii Moldova constituie încălcări ale prevederilor constituționale, în special privind independența, suveranitatea, integritatea teritorială și neutralitatea permanentă a Republicii Moldova, precum și ale normelor dreptului internațional.

În aceeași perioadă, Prim-ministrul Pavel Filip a cerut, de la tribuna *Organizației Națiunilor Unite (ONU)*, retragerea completă și necondiționată a trupelor rusești din regiunea transnistreană a RM.² Ulterior, Guvernul RM prin reprezentantul permanent al RM la ONU, Victor Moraru a solicitat amânarea discutării subiectului legat de prezența trupelor ruse în regiunea transnistreană.³ Totodată, ministrul de externe al RM Andrei Galbur a reiterat la reuniunea consiliului ministerial al *Organizației* pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) necesitatea retragerii complete a forțelor militare ruse din Moldova.⁴

La 22 decembrie 2017, a fost aprobat în lectura a doua *proiectul de lege pentru modificarea și completarea articolului 13 din Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă*, care se referă la confirmarea faptelor de stare civilă produse și înregistrate de administrația *de facto* din localitățile din stânga Nistrului și mun. Bender.⁵ Prin modificările operate se dorește ca faptele de stare civilă (nașterea, adopția, căsătoria, divorțul, decesul etc.) produse și înregistrate în localitățile din stânga Nistrului și mun. Bender să fie confirmate prin eliberarea documentelor de stare civilă de către autoritățile constituționale competente ale Republicii Moldova, în cazul în care înregistrarea lor s-a produs în condiții similare cu cele reglementate de cadrul legal al RM.

Intenția de creare a unui mecanism de eliminare a restricțiilor în documentarea persoanelor din localitățile din stânga Nistrului și mun. Bender este salutabilă. Însă, proiectul de lege menționat a fost adoptat într-un ritm alert, fiind identificate ulterior câteva erori de fond și procedură. Potrivit avizului Centrului Național Anticorupție din 17.11.2017,⁶ anumite aspecte privind fondul și procedura proiectului de lege nu rezistă criticii:

- Proiectul de lege a fost plasat pe pagina web a Parlamentului RM la 02.11.2017. Totuși, din moment ce proiectul a fost remis spre efectuarea expertizei anticorupție la 03.11.2017, nu a fost asigurat termenul de 10 zile lucrătoare pentru recepționarea propunerilor și/sau obiecțiilor. Astfel, în procesul de promovare a proiectului nu au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale prevăzute de Legea nr. 239/2009 privind transparența în procesul decizional.

1 "Comunicate de presă - Parlamentul Republicii Moldova." 21 iul. 2017. Sursă: <http://www.parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/3269/Page/0/language/ro-RO/Default.aspx>. Accesat la data de 5.12.2017.

2 "Premierul a cerut, de la tribuna ONU, retragerea completă și" . Sursă: <http://independent.md/premierul-cerut-de-la-tribuna-onu-retragerea-completa-si-neconditionata-trupelor-rusesti-din-transnistria/>. Accesat la data de 6.12.2017.

3 "(doc) Exclusiv! R. Moldova a cerut excluderea de pe agenda ... - Zdg.md." 21.11.2017. Sursă: <https://www.zdg.md/stiri/stiri-politice/doc-exclusiv-r-moldova-a-cerut-excluderea-de-pe-agenda-onu-a-subiectului-privind-retragerea-trupelor-ruse-din-regiunea-transnistreana>. Accesat la data de 5.12.2017.

4 "Moldova a cerut din nou retragerea trupelor ruse din ... - Timpul.md." 8.12.2017. Sursă: <http://www.timpul.md/articol/moldova-a-cerut-din-nou-retragerea-trupelor-ruse-din-transnistria-124875.html>. Accesat la data de 9.01.2018.

5 "Proiecte de acte legislative - Parlamentul Republicii Moldova." . Sursă: <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3960/language/ro-RO/Default.aspx>. Accesat la data de 5.12.2017.

6 "Proiecte de acte legislative - Parlamentul Republicii Moldova." <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3960/language/ro-RO/Default.aspx>. Accesat la data de 5.12.2017.

- Propunerile prezentate în formularea inițială⁷ erau redactate cu incertitudine în ceea ce privește stabilirea condițiilor identice de înregistrare a faptelor de stare civilă în stânga Nistrului/mun. Bender. Or, nu poate fi stabilit în ce circumstanțe sau în baza căror acte sau dovezi se vor elibera documentele naționale de stare civilă asupra faptelor produse și înregistrate în stânga Nistrului și în mun. Bender (Tighina). Această formulare era ambiguă și permitea interpretarea abuzivă a normei, ceea ce putea constitui un factor de coruptibilitate.

Totuși, trebuie să remarcăm că în varianta adoptată, parțial au fost preluate recomandările oferite de către Centrul Național Anticorupție.

Activitatea Președinției

Intenția Președintelui țării – exteriorizată la 22 iulie 2017 – de a decora paramilitari din regiunea transnistreană și pacificatorii ruși a trezit îngrijorare în societate, o astfel de acțiune fiind considerată drept ilegală și inadecvată.⁸

Câteva zile mai târziu, la 26 iulie 2017, Președintele a semnat și a făcut public decretul său cu privire la decorarea unor persoane, inclusiv reprezentanți ai Misiunii OSCE în Moldova, însă lista nu conține nume ale persoanelor din structuri paramilitare sau militare ruși. Totuși, acesta a menționat într-o postare pe rețele de socializare că au fost înaintate propuneri privind decorarea unor participanți la operațiunea de menținere a păcii din partea Federației Ruse și Ucrainei, doar că distincțiile pot fi acceptate numai „cu acordul țărilor, reprezentanții cărora sunt”.⁹

La 28 iulie 2017, Președintele Dodon a semnat decretul cu privire la instituirea Consiliului societății civile pe lângă Președintele Republicii Moldova, care va fi compus din 15 comisii de resort, printre care regăsindu-se și Comisia pentru reintegrarea țării.¹⁰ În cadrul ședinței inaugurale din 9 octombrie 2017, Igor Dodon a anunțat că proiectele de lege care sunt transmise Președintelui țării pentru promulgare vor fi transmise comisiilor de profil, pentru o consultare prealabilă.¹¹

De asemenea, șeful statului a anunțat că începând cu 27 noiembrie 2017, vor fi deschise birouri publice pentru audiența cetățenilor din stânga Nistrului în trei localități: or. Rezina, s. Coșnița (Dubăsari) și s. Varnița (Anenii Noi). Președintele a reiterat că examinează posibilitatea deschiderii unor astfel de birouri în majoritatea raioanelor țării. Activitatea birourilor publice respective are menirea să elimine barierele birocratice, să sporească eficiența și operativitatea administrației Președintelui în cazurile de acordare a asistenței necesare locuitorilor de pe ambele maluri ale Nistrului.¹²

Activitatea Guvernului Republicii Moldova

Viceprim-ministrul pentru Reintegrare, Gheorghe Bălan a avut în jur de 8 vizite în țară (orașul Rezina, raionul Dubăsari, Orhei, Anenii Noi și Basarabeasca), peste 38 de întâlniri cu parteneri în procesul de reintegrare a țării: Reprezentantul Special al Ucrainei pentru reglementarea conflictului transnistrean, șeful Misiunii OSCE în Republica Moldova, șeful Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina (EUBAM) etc.

7 *Faptele de stare civilă produse și înregistrate în localitățile din stânga Nistrului și mun. Bender pot fi confirmate, prin eliberarea documentelor de stare civilă de către autoritățile competente ale Republicii Moldova, în cazul în care înregistrarea lor s-a produs în condiții identice cu cele reglementate de cadrul legal al Republicii Moldova.*

8 "Promo-LEX | Dorința Președintelui de a decora paramilitari ..." 8 aug. 2017. Sursa: <https://promolex.md/10156-dorinta-presedintelui-de-a-decora-paramilitari-transnistreni-si-pacificatori-rusi-stirbeste-si-submineaza-suveranitatea-si-inviolabilitatea-republicii-moldova/>. Accesat la data de 5.12.2017.

9 "Președintele Igor Dodon a semnat decretul de ... - Europa Libera." 26.07.2017. Sursa: <https://www.europalibera.org/a/28641430.html>. Accesat la data de 6.12.2017.

10 "Consiliul Societății Civile pe lângă Președintele Republicii Moldova a ..." 28.07.2017. Sursa: <http://presedinte.md/rom/presa/consiliului-societatii-civile-pe-langa-presedintele-republicii-moldova-a-fost-instituit-prin-decret>. Accesat la data de 6.12.2017.

11 "Igor Dodon a prezidat ședința de inaugurare a Consiliului Societății Civile ..." 9.10.2017. Sursa: <http://presedinte.md/rom/presa/igor-dodon-a-prezidat-sedinta-de-inaugurare-a-consiliului-societatii-civile-creat-pe-langa-presedintele-republicii-moldova>. Accesat la data de 5.12.2017.

12 "Începe audiența cetățenilor din raioanele de pe ambele maluri ale ..." 23.11.2017. Sursa: <http://www.president.md/rom/presa/incepe-audienta-cetatenilor-din-raioanele-de-pe-ambe-maluri-ale-nistrului>. Accesat la data de 6.12.2017.

În a doua jumătate a anului 2017, Guvernul RM a marcat rezultate vizibile în procesul de negocieri. Astfel, la 17 iulie 2017, a fost inaugurat **punctul comun moldo-ucrainean de trecere a frontierei de stat „Cuciurgan-Pervomaisc”**.¹³ Controlul în comun moldo-ucrainean la punctul de trecere a frontierei „Cuciurgan-Pervomaisc” are menirea de a contribui la facilitarea traficului de mărfuri, mijloacelor de transport și persoanelor pentru a satisface interesele agenților economici, inclusiv ale întreprinzătorilor mici și mijlocii, precum și a persoanelor fizice din regiunea transnistreană.¹⁴

Cele mai importante acțiuni ale Guvernului RM în această perioadă s-au finalizat prin semnarea unor **decizii protocolare** între reprezentanții politici de la Chișinău și Tiraspol – decizii ce vizează angajamente asumate în „*Decizia protocolară de la Berlin*”:¹⁵

- *Decizia protocolară „Privind deschiderea podului de peste râul Nistru din preajma localităților Gura Bâcului și Bâcioc”*.¹⁶ Repunerea în circulație a podului dintre localitățile Gura Bâcului și Bâcioc, traversată de magistrala internațională M14, are scopul de a relansa libera circulație a persoanelor, mijloacelor de transport și a bunurilor de pe ambele maluri ale Nistrului. Cu toate acestea, trezește îngrijorare faptul că în aceeași zi V. Krasnoselschi a deschis un *punct de control migrațional, post vamal și post de grăniceri*, deși un asemenea punct de control nu a fost aprobat prin aceeași decizie.¹⁷ Totodată, această acțiune ar putea avea un rol important în facilitarea și promovarea activității agenților economici și stimularea dezvoltării mediului investițional.¹⁸ Astfel, efectele acestei decizii protocolare vor putea fi apreciate cel puțin după o perioadă de șase luni, termen în care urmează a fi monitorizat în ce măsură va fi funcțională libertatea de circulație pe acest pod.
- *Decizia protocolară cu privire la organizarea interacțiunii în domeniul telecomunicațiilor* se referă la angajamentul părților în întreprinderea tuturor măsurile necesare în scopul restabilirii între cele două maluri ale Nistrului a conexiunilor de telefonie fixă și mobilă, precum și a infrastructurii necesare din sfera comunicațiilor electronice, cu includerea detaliată a acțiunilor într-un mecanism de interacțiune sectorială ce va fi elaborat de către experții în domeniu.¹⁹ Această decizie are un termen de valabilitate de 5 ani – perioadă în care părțile s-au angajat să se abțină de la pretenții reciproce pe segmentul telecomunicațiilor. Angajamentul referitor la abținerea prezentării unor pretenții reciproce este foarte vag formulat. Iar în ipoteza în care timp de 5 ani (termenul de valabilitate a deciziei protocolare) nu se vor întreprinde măsuri corespunzătoare, sau din contra, situația în domeniul telecomunicațiilor se va agrava, RM – reieșind din angajamentul asumat – urmează să nu înlăture pretenții către administrația *de facto* de la Tiraspol, lucru considerat de către experți drept unul absurd.
- Prin *decizia protocolară cu privire la aplicarea apostilei pe actele de studii din regiunea transnistreană* s-a decis adoptarea unor modele neutre de ștampilă și diplomă pentru actele emise de instituțiile de învățământ superior din regiunea transnistreană. Diplomele respective urmează a fi apostilate de către organele constituționale ale RM potrivit Convenției de la Haga cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine din 05.10.1961.²⁰ De asemenea, pentru obținerea unor astfel de diplome vor putea să se adreseze și persoanele care au absolvit în anii precedenți semnării protocolului.²¹

13 "Premierul Pavel Filip va participa la inaugurarea punctului comun" 16.07.2017. Sursa: <http://www.gov.md/ro/content/premierul-pavel-filip-va-participa-la-inaugurarea-punctului-comun-moldo-ucrainean-de-trecere>. Accesat la data de 5.12.2017.

14 "Beneficiile controlului în comun la punctul de trecere a frontierei de" . Sursa: <http://www.customs.gov.md/ro/content/beneficiile-controlului-comun-la-punctul-de-trecere-frontierei-de-stat-moldo-ucrainene>. Accesat la data de 5.12.2017.

15 "Decizia protocolară a ședinței cu privire la aspectele politice din cadrul procesului de negocieri referitor la reglementarea conflictului transnistrean " 3.06.2016. Sursa: http://gov.md/sites/default/files/2016_06_03_protokol_52_berlin_0.pdf. Accesat la data de 5.12.2017.

16 "Decizia protocolară privind deschiderea podului de peste râul Nistru din preajma localităților Gura Bâcului și Bâcioc". Sursa: http://www.gov.md/sites/default/files/protocol_gura_bicului_bicioc.pdf. Accesat la data de 5.12.2017.

17 "Podul dintre localitățile Gura-Bâcului și Bâcioc deschis pentru circulație" 18.11.2017. Sursa: <https://novostipmr.com/ru/news/17-11-18/most-mezhdu-selami-gura-bykuluy-i-bychok-otkryt-dlya-dvizheniya>. Accesat la data de 6.12.2017.

18 Promo-LEX, "Deschiderea oficială a podului dintre localitățile Gura Bâcului – Bâcioc". Sursa: <https://www.facebook.com/promolex.md/posts/1848401671840732>. Accesat: 5.12.2017.

19 "Decizie protocolară" din 25.11.2017. Sursa: http://gov.md/sites/default/files/2017_11_25_protokolnoe_reshenie_o_vzaimodeystvii_v_oblasti_telekommunikacij_2.pdf. Accesat la data de 5.12.2017.

20 "Decizie protocolară" 25.11.2017. Sursa: http://gov.md/sites/default/files/2017_11_25_protokolnoe_reshenie_o_prostavlenii_apostilya.pdf. Accesat la data de 5.12.2017.

21 "Vitali Ignatiev a explicat deputaților, cum va activa" 1.12.2017, <https://novostipmr.com/ru/news/17-12-01/vitaliy-ignatjev-rasskazal-deputatam-kak-budet-rabotat-mehanizm>. Sursa: Accesat la data de 5.12.2017.

- Prin *decizia protocolară cu privire la realizarea mecanismului din anul 2006 referitor la prelucrarea terenurilor agricole* s-a convenit asupra revenirii Mecanismului de prelucrare a pământurilor din anul 2006 de către proprietarii și fermierii din satele Doroțcaia, Cocieri, Coșnița, Molovata Nouă, Pohrebea, Pârâta și Vasilevca. Administrația *de facto* de la Tiraspol și-a asumat responsabilitatea ca în termen de 2 luni după ce va primi de la autoritățile constituționale ale RM informația actualizată despre fermieri și proprietari și terenurile acestora, să elimine toate impedimentele în prelucrarea terenurilor. Autoritățile de la Chișinău s-au angajat ca după eliminarea tuturor restricțiilor în prelucrarea terenurilor agricole să inițieze revederea cauzelor penale în privința *persoanelor cu funcții de răspundere* și antreprenorilor din regiunea transnistreană, intentate în contextul adoptării și realizării *Dispoziției din 8 aprilie 2014 „Cu privire la confirmarea temporară a mecanismului special de acordare și folosire a terenurilor agricole din raionul Dubăsari”*.

Revenirea la mecanismul din 2006 este un progres în comparație cu situația actuală, totuși acesta are defectele sale în privința respectării drepturilor omului. Potrivit mecanismului din 2006, proprietarii de terenuri vor fi obligați să obțină certificate anuale de înregistrare provizorie la *administrația raională și orașenească Dubăsari*.²² Ceea ce înseamnă că prin prelucrarea datelor cu caracter personal de către organele neconstituționale din regiunea transnistreană, proprietarilor le va fi încălcat dreptul la viață privată. Mai mult ca atât, suveranitatea RM va avea de suferit odată ce administrației de la Tiraspol îi vor fi recunoscute anumite atribuții privind aplicarea dreptului la proprietate a terenurilor respective.

Angajamentul asumat referitor la revederea cauzelor penale este neclar și vag formulat. Astfel, nu este clară procedura, norma legală și condițiile prin care vor fi revăzute aceste cauze penale. Mai mult ca atât, în temeiul principiului separației puterilor în stat, trezește îngrijorare faptul că Guvernul RM își asumă anumite atribuții ale autorității judecătorești.

- Prin *decizia protocolară cu privire la funcționarea școlilor moldovenești cu predare în grafie latină* autoritățile de la Chișinău și administrația de la Tiraspol și-au asumat următoarele angajamente:
 - a) Stabilirea unor tarife pentru serviciile comunale, echivalente celor aplicate pentru instituțiile din regiunea transnistreană;
 - b) Stabilirea unei chirii minime pentru locațiunea spațiilor în care se află instituțiile de învățământ;
 - c) Contractele de chirie se vor încheia pe un termen de 10 ani, cu posibilitatea prelungirii acestora;
 - d) Acordarea în folosință a terenurilor pe care sunt amplasate instituțiile de învățământ;
 - e) Asigurarea liberei circulații a profesorilor și elevilor;
 - f) Asigurarea liberei circulații a materialelor didactice și altor bunuri necesare procesului de educație în aceste instituții.²³
- Prin protocolul ședinței oficiale a *„Conferinței permanente pe probleme politice în procesul de reglementare transnistreană (Viena, 27-28 noiembrie 2017)”*²⁴, reprezentanții politici de la Chișinău și Tiraspol și-au asumat următoarele angajamente:
 - Semnarea unui acord până la finele anului 2018 cu privire la mecanismul participării mijloacelor de transport din regiunea transnistreană în traficul rutier internațional.
 - Obținerea pe parcursul anului 2018 a unor rezultate palpabile pentru problemele cu numărul 5 și 6 din *„Decizia protocolară de la Berlin”*, care se referă la cauzele penale; asigurarea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și serviciilor între cele două maluri ale Nistrului; implementarea cu bună-credință a înțelegerilor convenite etc.

Cu ocazia summit-ului Parteneriatului estic, liderii țărilor Uniunii Europene și cei ai statelor membre ale Parteneriatului Estic, inclusiv RM, au adoptat la Bruxelles, la 24 noiembrie 2017 un plan de acțiune

22 "Alin Gvidiani: Geneza și evoluția crizei terenurilor agricole din". Sursă: <http://www.lact.ro/2017/10/24/alin-gvidiani-alin-gvidiani-geneza-si-evolutia-crizei-terenurilor-agricole-din-raionul-dubasari/>. Accesat la data de 6.12.2017.

23 "Decizie protocolară" 25.11.2017. Sursa: http://gov.md/sites/default/files/2017_11_25_protokolnoe_reshenie_o_funkcionirovanii_moldavskih_shkol.pdf. Accesat la data de 5.12.2017.

24 http://gov.md/sites/default/files/2017.11.28_protocolul_sedinței_oficiale_a_conferinței_permanente_pe_probleme_politice_in_procesul_de_reglementare_transnistreana_viena_27-28_noiembrie_2017.pdf

ambitios – "20 de rezultate pentru 2020", care să producă beneficii pentru cetățeni, dezvoltare economică și care să determine o consolidare a instituțiilor și a buneii guvernante.

Printre angajamentele asumate se află:

- sprijin pentru pluralismul și independența mass-mediei și lupta împotriva dezinformării.
- continuarea sensibilizării depline a societății în conformitate cu Planul de acțiune al Uniunii Europene pentru egalitate de gen 2016-2020, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și în conformitate cu principiile de nediscriminare.
- existența unei societăți civile dinamice este esențială pentru structura democratică a societății.²⁵

Considerăm că aceste angajamente privesc în mod evident și situația din regiunea transnistreană, or lipsa condițiilor de monitorizare și de asigurare a respectării drepturilor omului în acest teritoriu va influența rezultatele angajamentelor asumate prin acest Plan de Acțiune din 24 noiembrie 2017.

În perioada iulie - decembrie 2017, în virtutea remaniierilor instituționale care au avut loc în contextul reformei administrației publice centrale, Ministerul Justiției a solicitat prin scrisoarea nr. 07/11482 din 16 octombrie 2017 reavizarea proiectului Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (PNADO), conform competențelor și atribuțiilor instituționale. Ulterior, la data de 8 noiembrie 2017, PNADO pentru anii 2018-2022 a fost aprobat de către Guvernul RM.²⁶

Activitatea Comisiei Unificate de Control

Comisia Unificată de Control s-a întrunit de 18 ori în perioada de referință, iar în cadrul unor ședințe au existat discuții constructive. În același timp, numeroase ședințe fiind desfășurate într-o atmosferă tensionată, cu discuții contradictorii și comportament provocator. În cadrul ședințelor CUC o atenție deosebită a fost acordată necesității părților de a se abține de la difuzarea în mass-media a materialelor propagandistice.²⁷

De asemenea, s-a constatat o practică abuzivă din partea *structurilor de grăniceri* ale administrației de la Tiraspol, care solicită de la reprezentanții Misiunii OSCE documente de identitate pentru verificare și înregistrare, pentru deplasarea acestora la ședințele CUC și prin perimetrul Zonei de Securitate, cu utilizarea mijloacelor de transport dotate cu simbolica corespunzătoare.²⁸

Într-o altă ședință, reprezentanții autorităților constituționale au atras atenția participanților asupra informației prezentate de către Misiunea OSCE privind activitatea posturilor de pacificare (nr. 11/drept și 11/stâng) și amenajarea unilaterală de către administrația *de facto* de la Tiraspol a infrastructurii noi, prin dislocarea unor structuri de forță și majorarea efectivului acestora.²⁹

Atitudinea intransigentă a administrației *de facto* de la Tiraspol s-a menținut și pe parcursul discuțiilor purtate cu participarea reprezentanților Federației Ruse, în cadrul cărora a fost examinată informația Misiunii OSCE privind amplasarea și funcționarea unui nou post al structurilor de forță pe partea stângă a podului la intrarea în s. Bâcioc.³⁰

Reprezentanții Tiraspolului au întrerupt ședința CUC atunci când trebuia să se audieze raportul privind incidentul în care pretinsele structuri de forță transnistrene au instalat în mod abuziv un *post de grăniceri și vameși* pe tronsonul de drum aflat în gestiunea SRL "Anina", în preajma satului Hârbovăț,

25 "Declarația comună a Parteneriatului Estic" din 24.11.2017, <http://www.consilium.europa.eu/media/31758/final-statement-st14821en17.pdf>. Accesat la data de 5.12.2017.

26 Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului III a fost aprobat de Guvern, <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=3653>

27 "În cadrul Comisiei Unificate de Control sa punctat necesitatea de a fi" 20.10.2017, <http://gov.md/ro/content/cadrul-comisiei-unificate-de-control-s-punctat-necesitatea-de-fi-evitate-mesajele-de>. Accesat la data de 5.12.2017.

28 "Libera circulație a reprezentanților Misiunii OSCE în Moldova în" 27.10.2017, <http://gov.md/ro/content/libera-circulatie-reprezentanților-misiunii-osce-moldova-atenția-comisiei-unificate-de>. Accesat la data de 5.12.2017.

29 "Delegația transnistreană în CUC distorsionează dialogul în Comisie." 1.12.2017. Sursa: <http://gov.md/ro/content/delegatia-transnistreana-cuc-distorsioneaza-dialogul-comisie>. Accesat la data de 5.12.2017.

30 "Delegația transnistreană în CUC restrânge activitatea Misiunii OSCE" 8.12.2017. Sursa: <http://gov.md/ro/content/delegatia-transnistreana-cuc-restrange-activitatea-misiunii-osce-zona-de-securitate>. Accesat la data de 6.01.2018.

care creează dificultăți pentru libera circulație a persoanelor și bunurilor și destabilizează situația în Zona de Securitate.³¹

Acte normative

La 19 iulie 2017, Guvernul RM a aprobat *Programul activităților de reintegrare a țării pe anul 2017*.³² Programul prevede finanțarea măsurilor de dezvoltare și modernizare tehnico-materială a instituțiilor educaționale, întreținerea clădirilor și apeductelor, de iluminare a localităților. Astfel, în scopul dezvoltării și modernizării instituțiilor din sistemul educațional, Guvernul a acordat câte un ajutor material unic, în sumă de 75 mii lei, destinat dotării liceelor teoretice din orașele Tiraspol, Bender, Grigoriopol, Dubăsari, Râbnița, Gimnaziului-internat din orașul Bender, gimnaziilor din satele Corjova și Roghi, raionul Dubăsari.

În contextul programului menționat, problema comunei Copanca, raionul Căușeni arată deficiențele funcționale ale strategiei autorităților constituționale referitor la reglementarea conflictului transnistrean, și implicit a respectării drepturilor omului în regiune. Prin urmare, problemele cu care se confruntă locuitorii din Copanca se agravează continuu, ca urmare a lipsei sprijinului din partea administrației publice centrale. Astfel, în pofida faptului că administrația localității Copanca în ultimii 4 ani a participat în mod repetat la concursul organizat de către Guvernul RM, nu a reușit să facă parte din Programul activităților de reintegrare. Copanca se află în zona de securitate și se învecinează cu localitățile Cremenciug și Zahorna, care se află sub controlul administrației *de facto* de la Tiraspol, ceea ce confirmă o dată în plus necesitatea unui sprijin suplimentar, în special financiar și investițional din partea autorităților constituționale.

Activitatea administrației de facto de la Tiraspol

În a doua jumătate a anului 2017, administrația *de facto* de la Tiraspol de asemenea a fost activă, atât pe plan local, cât și internațional. Astfel, liderii de la Tiraspol au avut întâlniri separate cu șeful delegației Uniunii Europene în RM,³³ vicepremierul rus Dmitri Rogozin,³⁴ ambasadorul Germaniei în RM,³⁵ șeful Misiunii OSCE în RM,³⁶ Comisarului Consiliului Europei pentru Drepturile Omului, Nils Muižnieks.³⁷ În același timp, ca răspuns al acțiunilor Republicii Moldova privind retragerea forțelor armate rusești, administrația *de facto* de la Tiraspol au declarat că intenționează să se adreseze către ONU cu solicitarea recunoașterii statutului de observator.³⁸ – Statut de care se bucură astăzi Palestina și Vatican și care ar reprezenta pentru regiunea transnistreană un pas ferm spre consolidarea poziției sale de separare, fapt respins de normele dreptului internațional.

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Europene pentru Drepturile Omului (CtEDO), Federația Rusă rămâne a fi recunoscută drept responsabilă pentru încălcarea drepturilor omului în regiunea transnistreană a RM ca urmare a controlului efectiv ce îl exercită. Totuși, acțiunile Federației Ruse în acest sens sunt contradictorii: pe de-o parte refuză executarea hotărârilor CtEDO,³⁹ iar pe de altă parte

31 "Delegația transnistreană a întrerupt lucrările ultimei ședințe a ..." 29.12.2017. Sursa: <http://gov.md/ro/content/delegatia-transnistreana-interrupt-lucrările-ultimei-sedinte-comisiei-unificate-de-control>. Accesat la data de 6.01.2018.

32 "Noi măsuri de consolidare a încrederii între populația de pe cele două ..." 19.07.2017. Sursa: <http://gov.md/ro/content/noi-masuri-de-consolidare-increderii-intre-populatia-de-pe-cele-doua-maluri-ale-nistrului>. Accesat la data de 5.12.2017.

33 "Tiraspol // Michalko la întrevvedere cu Krasnoselski: UE se va implica ..." 24.11.2017. Sursa: <https://deschide.md/ro/stiri/politic/21960/Tiraspol--Michalko-la-%C3%AEntrevvedere-cu-Krasnoselski-UE-se-va-implica-activ-%C3%AEn-formatul-%E2%80%9E52%E2%80%9D.htm>. Accesat la data de 5.12.2017.

34 "Formatul 5+2: Vadim Krasnoselski și Dmitri Rogozin ..." 16.11.2017. Sursa: <https://novostipmr.com/ru/content/format-52-vadim-krasnoselskiy-i-dmitriy-rogozin-obsudili-perspektivy>. Accesat la data de 5.12.2017.

35 "În legătură cu încheierea misiunii diplomatice - | Novosti ..." 17 iul. 2017. Sursa: <http://www.vspmr.org/news/supreme-council/v-svyazi-s-okonchaniem-diplomaticeskoy-missii.html>. Accesat la data de 7.12.2017.

36 <https://www.deschide.md/ro/stiri/politic/16881/OSCE-%C3%AEn-misiune-Ignatiev-i-s-a-pl%C3%A2ns-lui-Scanlan-pe-Chi%C8%99in%C4%83u-%C3%AEn-ajunul-%C3%AEnt%C3%A2lnirii-trilaterale.htm>

37 "Vadim Krasnoselski s-a întâlnit cu Comisarul Consiliului Europei..." 12.10.2017. Sursa: <https://novostipmr.com/ru/news/17-10-12/vadim-krasnoselskiy-vstretilsya-s-komissarom-soveta-evropy-po>. Accesat la data de 5.12.2017.

38 "Transnistria se va adresa către ONU cu rugămintea de a obține statut ..." 6.09.2017. Sursa: <https://novostipmr.com/ru/news/17-09-06/pridnestrove-obratitsya-v-on-s-prosboy-o-pridanii-osobogo-statusa>. Accesat la data de 6.12.2017.

39 "Promo-LEX | 5 ani de neexecutare a „dosarului școlilor” din regiunea ..." 19.11.2017. Sursa: <https://promolex.md/10653-5-ani-de-neexecutare-a-dosarului-scolilor-din-regiunea-transnistreana/?lang=ro>. Accesat la data de 5.12.2017.

influența acesteia în regiune se consolidează continuu, inclusiv prin *ajutoarele umanitare*, care ajung în regiune fără acordul autorităților constituționale ale RM.⁴⁰

La 31 octombrie 2017, liderul de la Tiraspol, Vadim Krasnoselski a organizat o ședință specială pentru crearea unui grup de lucru privind *reglementarea* activității organizațiilor neguvernamentale din regiunea transnistreană, la care ar fi participat reprezentanții *Guvernului și Sovietului Suprem*, dar și reprezentanți ai anumitor organizații neguvernamentale din regiune. Totuși, nu este clar câte și care organizații neguvernamentale au participat la această ședință, mai cu seamă că potrivit surselor oficiale, în regiunea transnistreană există și funcționează în jur de 3000 de organizații neguvernamentale (ONG). Potrivit declarațiilor lui V. Krasnoselski, regiunea transnistreană este orientată către Federația Rusă, iar o astfel *lege* urmează să stabilească criteriile și cerințele de lucru extrem de clare, iar în cazul încălcării acestora, vor fi aplicate măsurile corespunzătoare.⁴¹ Tot el a declarat referitor la ONG-urile din regiune că unele dintre ele „*distrug din interior statul, și în acest fel încalcă Constituția și legea*”.⁴²

Acestea fiind spuse, în contextul în care practica Federației Ruse nu este tocmai una de urmat – unde din noiembrie 2012 ONG-urile care primesc finanțare din străinătate sunt trecute într-un registru special al «*agenților străini*»,⁴³ iar la 25 noiembrie 2017, au intrat în vigoare noile prevederi cu privire desemnarea unor entități media drept «*agenți străini*»⁴⁴ – anticipăm condiții cel puțin la fel de restrictive pentru activitatea organizațiilor neguvernamentale din regiunea transnistreană.

La 21 decembrie 2017, printr-un *decret* al *liderului* de la Tiraspol, anul 2018 a fost declarat în regiunea transnistreană „Anul posibilităților egale”, în scopul sensibilizării opiniei publice asupra situației actuale a persoanelor cu dizabilități.⁴⁵ În acest sens, *Guvernul* de la Tiraspol până la 1 martie 2018 va pregăti și aproba un plan strategic cu o serie de activități pentru anul 2018.

La 27 decembrie 2017, la inițiativa *liderului* de la Tiraspol, *Sovietul Suprem* a adoptat o hotărâre cu privire la *declararea amnistiei în legătură cu aniversarea a 22 ani de la adoptarea constituției RMN*.⁴⁶

Amnistia va opera timp de un an de zile în privința persoanelor care au săvârșit următoarele *infrațiuni militare*:

- părăsirea voluntară a unității militare – art. 334
- dezertarea – art. 335 alin. (1) și
- eschivarea de la serviciul militar – art. 336 din Codul penal local.

În baza acestei hotărâri, se prezumă că persoanele care sunt deținute vor fi eliberate din locurile de detenție, cauzele penale vor fi încetate, persoanele care au fost condamnate cu suspendare condiționată a executării pedepsei vor fi absolvite de pedeapsă, iar persoanele cărora li s-a aplicat amenda, li se vor stinge antecedentele penale doar dacă acestea au achitat respectiva amendă.

Totuși, persoanele care au săvârșit infracțiunile menționate vor putea fi amnistiate numai în cazul în care benevol vor continua să îndeplinească serviciul militar. Altfel spus, *persoanele vor fi absolvite de pedeapsa penală, dar în același timp „benevol” vor fi nevoite să îndeplinească serviciul militar, care în realitate rămâne o înrolare forțată în structurile paramilitare din regiunea transnistreană.*

Această amnistie reprezintă o altă încercare a administrației *de facto* de la Tiraspol în anul 2017 de a câștiga încrederea locuitorilor din regiunea transnistreană în structurile paramilitare locale. Totuși, ca

40 "Promo-LEX | 5 ani de neexecutare a „dosarului școlilor” din regiunea ...” | Novosti ...” 15.12.2017. Sursa: <https://novostipmr.com/ru/news/17-09-15/rossiyskaya-finansovaya-pomoshch-postupila-v-respubliku>. Accesat la data de 18.12.2017.

41 <http://president.gospmr.org/press-sluzhba/novosti/glava-gosudarstva-provel-rasshirennoe-soveshanie-po-voprosu-deyatelnosti-v-pridnestrovje-nepraviteljstvennih-nekommercheskih-organizatsiy.html>. Accesat la data de 7.12.2017.

42 "Legea și ONG-urile | Transnistria." 2.11.2017. Sursa: <http://newsmpmr.com/novosti-pmr/zakonodatelstvo/16960>. Accesat la data de 7.12.2017.

43 "ONG-urile din Rusia: lovite, dar nu înfrânte | FOCUS | DW | 21.11.2017." Sursa: <http://www.dw.com/ro/ong-urile-din-rusia-lovite-dar-nu-%C3%AEnfr%C3%A2nte/a-41463787>. Accesat la data de 5.12.2017.

44 "ONG-urile din Rusia: Vladimir Putin a promulgat legea care desemnează ... - Agerpres." 25.11.2017. Sursa: <https://www.agerpres.ro/externe/2017/11/25/rusia-vladimir-putin-a-promulgat-legea-care-desemneaza-entitati-media-ca-agenti-straini--18-21-59>. Accesat la data de 5.12.2017.

45 "Despre anunțul din 2018..." 21.12.2017. Sursa: <http://president.gospmr.org/pravovye-akty/ukazi/ob-obyavlenii-2018-goda-v-pridnestrovskoy-moldavskoy-respublike-godom-ravnih-vozmojnostey.html>.

46 Pagina liderului din regiune <https://goo.gl/RcYFDQ>. Accesat la data de 6.01.2018.

urmare a problemelor existente privind nerespectarea drepturilor omului în structurile paramilitare din regiunea transnistreană⁴⁷ considerăm că această tentativă nu va avea vreun rezultat, mai ales în contextul amplificării exercițiilor militare din regiunea transnistreană.⁴⁸ Astfel, considerăm că presupusa amnistie va avea un impact pozitiv asupra deținuților, care vor fi eliberați și nu vor mai fi nevoiți să îndure relele tratamente ca urmare a condițiilor inumane și degradante din locurile de detenție.

În anul 2017, în regiunea transnistreană *au intrat în vigoare peste 408 de acte normative*. Analizându-le, putem deduce **interesele principale ale administrației de facto de la Tiraspol**, pentru că o bună parte dintre acestea se referă la aspectele paramilitare (*serviciul militar obligatoriu*), condițiile de obținere a cetățeniei RMN, utilizarea în regiunea transnistreană a drapelului Federației Ruse etc.⁴⁹

Această abundență de acte normative nu face decât să accentueze militarizarea acestui teritoriu și creșterea sau menținerea influenței Federației Ruse în regiune, considerând că principiul de bază al activității legislative a administrației de facto de la Tiraspol constă în racordarea legislației locale cu legislația Federației Ruse.

Consiliile locale (orășenești, raionale, sătești) în 2017 au examinat la rândul lor un număr de 5096 de subiecte. Printre subiectele cel mai frecvent discutate figurează cele referitoare la privatizare și proprietatea locală. Reiterăm că această tendință de intensificare a intențiilor de privatizare urmează să fie atent monitorizată de autoritățile constituționale ale RM, pentru că **există riscul ca în final proprietatea constituțională a RM să ajungă în mâinile unui grup restrâns de persoane cu interese economice în regiune**, fapt care va încălca drepturile unor categorii de persoane.⁵⁰

Examinarea cazurilor cu privire la încălcarea drepturilor omului în regiune de către mecanisme și instanțe internaționale

În perioada de referință, CtEDO a adoptat două hotărâri prin care a recunoscut violarea drepturilor omului în regiunea transnistreană.

Astfel, la 17 octombrie 2017, a fost publicată hotărârea în cauza *Braga v. Republica Moldova și Federația Rusă*. Cauza se referă la arestarea și detenția ilegală dispusă de administrația de facto de la Tiraspol, aplicarea relor tratamente și ingerințele în dreptul de a comunica efectiv cu CtEDO. Această cauză este printre puținele în care RM a fost găsită vinovată pentru violările drepturilor omului în regiunea transnistreană. Autoritățile constituționale ale RM pe de o parte nu au prevenit transferul reclamantului înapoi în *penitenciarul* din regiunea transnistreană, iar pe de altă parte au acceptat detenția în baza unei condamnări dispuse de către o instanța de judecată din regiunea transnistreană, pe care de fapt autoritățile de la Chișinău nu le recunosc. Astfel, RM a eșuat în exercitarea obligației pozitive de a asigura respectarea drepturilor reclamantului.⁵¹

O altă hotărâre a fost pronunțată în aceeași zi în cauza *Draci v. Republica Moldova și Federația Rusă*. Reclamantul este director al unei companii din Ucraina, care a fost citat de către autoritățile ucrainene pentru a da explicații privind refuzul executării unui contract încheiat cu o asociație de fermieri din regiunea transnistreană. După a doua audiere, reclamantul a fost dus în regiunea transnistreană contrar voinței sale și fără pașaport, iar acolo fiind bănuțit de săvârșirea unei fraude a fost condamnat la 10 de ani de *privațiune de libertate*. Prin urmare, CtEDO a constatat violarea art. 3 și articolul 5 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului de către Federația Rusă.⁵²

47 În perioada anilor 2006 – 2016 au fost intentate 3187 de cauze penale, în care a fost condamnate 1698 de persoane. Administrația de la Tiraspol recunoaște că în majoritatea cazurilor, motivele săvârșirii acestor infracțiuni sunt relațiile nestatutare dintre recruți prin aplicarea relor tratamente sub diverse forme (violență, șantaj etc).

48 Rusia a desfășurat peste 50 de exerciții militare în RM, de la începutul anului. Sursa: <https://www.europalibera.org/a/rusia-exercitii-militare-moldova-onu/28742234.html> Accesat la data de 6.01.2018.

49 "2017: baza juridică se completează ..." , <http://www.vspmr.org/news/supreme-council/2017-pravovaya-baza-popolnyaetsya.html> Accesat la data de 6.01.2018

50 Ibidem

51 Braga c. Republicii Moldova și Federației Ruse, cerere nr. 76957/01, Hotărâre din 17.10.2017, <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177650>

52 Draci c. Republicii Moldova și Federației Ruse, cererea nr. 5349/02, Hotărârea din 17.10.2017. Sursa: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177651>

Odată cu pronunțarea celor două hotărâri, numărul lor ajunge la un total de 13 în care CtEDO constată violarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în regiunea transnistreană și responsabilitatea atât a Rusiei cât și a Moldovei.

La 2 noiembrie 2017, CtEDO a comunicat guvernelor de la Chișinău și din Moscova cauza *Alexei Mîrca și Dumitru Mîrca*, în care sunt comasate alte două plângeri.⁵³

Una dintre acestea este plângerea cetățeanului rus Alexandru Alimpiev, iar cea de-a doua plângere aparține cetățenilor RM Ilie Cazac și Stela Surchicean, depusă de către avocații Asociației Promo-LEX în anul 2010.⁵⁴ Cauza vizează *arestarea* în martie 2010 în satul Varnița, r. Anenii Noi (zona de securitate) de către *miliția* transnistreană a unui funcționar fiscal din regiune – Ilie Cazac, care a fost deținut ilegal, torturat, lipsit de îngrijire medicală și de vizitele din partea familiei.

În perioada 7 – 8 noiembrie 2017, la Geneva, Comitetul împotriva Torturii a Organizației Națiunilor Unite (UN CAT), la cea de-a 62-a sesiune a examinat al treilea raport periodic al RM cu privire la implementarea prevederilor Convenției Internaționale împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante.⁵⁵

Promo-LEX a elaborat în comun cu Organizația Mondială împotriva Torturii (OMCT),⁵⁶ și în colaborare cu Media Center din Tiraspol,⁵⁷ raportul alternativ⁵⁸ care a adus în atenția experților faptul că R. Moldova nu a abordat deloc întrebarea nr.12 a Comitetului privind măsurile întreprinse de către RM în vederea asigurării respectării depline a prevederilor Convenției Internaționale împotriva Torturii și altor Pedepse ori Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante inclusiv în regiunea Transnistreană.

În cadrul dezbaterilor, experții Comitetului⁵⁹ au fost preocupați de faptul că problema majoră rămâne a fi impunitatea și lipsa remediilor pentru victimele torturii și relelor tratamente, acest fenomen fiind în continuare o problemă serioasă în regiunea transnistreană, care afectează numeroase victime.

53 *Alexei Mîrca și Dumitru Mîrca c. Republicii Moldova și Federației Ruse*. Sursa: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179001>

54 Repus în libertate de regimul de la Tiraspol, dar fără să i se facă dreptate încă. CtEDO a comunicat cauza Cazac și Surchicean Guvernelor Federației Ruse și Republicii Moldova. Sursa: <https://promolex.md/10987-repus-in-libertate-de-regimul-de-la-tiraspol-dar-fara-sa-i-se-faca-dreptate-inca-ctedo-a-comunicat-cauza-cazac-si-surchicean-guvernelor-federației-ruse-si-republicii-moldova/?lang=ro>

55 "ONU Live Web TV". Sursa: <http://webtv.un.org/meetings-events/>. Accesat la data de 6.12.2017.

56 "Organizația Mondială împotriva Torturii". Sursa: <http://www.omct.org/>. Accesat la data de 6.12.2017.

57 "Portalul ONG-urilor și a jurnaliștilor din Transnistria.". Sursa: <http://mediacenter.md/>. Accesat la data de 6.12.2017.

58 "Promo-LEX | Raportul societății civile pe marginea celui de-al treilea Raport periodic al Moldovei ...". Sursa: <https://promolex.md/10625-civil-society-report-for-the-review-of-the-third-periodic-report-of-moldova-at-the-62th-session-of-the-un-committee-against-torture-2/?lang=ro>. Accesat la data de 6.12.2017.

59 "OHCHR | Comitetul împotriva Torturii supune revizuirii raportul Republicii Moldova". Sursa: <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22374&LangID=E>. Accesat la data de 6.12.2017.

PROBLEME ACTUALE

Similar perioadei precedente de monitorizare (ianuarie-iunie 2017), în a doua jumătate a anului 2017 **nu s-au înregistrat progrese la capitolul respectării drepturilor omului** în regiune. Mai mult ca atât, au fost identificate situații de încălcare a drepturilor omului, în special libera circulație, în care *vameșii* transnistreni nu au permis intrarea în regiunea transnistreană a mașinii care transporta bunuri pentru elevii Liceului Lucian Blaga din Tiraspol și pentru Gimnaziul internat de copii orfani din or. Bender.⁶⁰

În prezentul raport de asemenea vor fi abordate probleme acute și actuale cu care se confruntă locuitorii regiunii transnistrene: libertatea de exprimare, viața privată și documentarea persoanelor.

Libertatea de exprimare

Libertatea de exprimare reprezintă unul dintre aspectele fundamentale ale unei societății democratice, una dintre condițiile primordiale ale progresului său și ale dezvoltării fiecărui individ. La rândul ei, libertatea de exprimare, datorită complexității sale, este formată din mai multe aspecte omogene esențiale, două dintre acestea fiind *libertatea de exprimare a presei și libertatea de opinie a persoanelor*.

Libertatea de exprimare rămâne în atenția Freedom House, organizație specializată în promovarea libertății de exprimare și a democrației în lume. Potrivit unui raport recent, situația libertății de exprimare în regiunea transnistreană (2017) rămâne în continuare una critică.⁶¹

Libera exprimare a presei din regiunea transnistreană

CtEDO a menționat în multiple hotărâri ale sale că presa deține un rol eminent, un rol indispensabil de „câine de pază” într-o societate modernă.⁶² Potrivit principiului preeminenței dreptului, împiedicarea intenționată a activității mass-media sau intimidarea pentru critică a jurnalistului este pedepsită penal. Însă, în teritoriile controlate de regimuri *de facto*, precum cel din stânga Nistrului, unde situația nu este monitorizată, fapte precum persecutarea, intimidarea și pedepsirea jurnaliștilor rămân la ordinea zilei, iar deputații din *Sovietul Suprem* de la Tiraspol intimidează prin amenințări de intentare a cauzelor penale pe motiv de lezare a demnității, onoarei și reputației profesionale.⁶³

În perioada de referință au fost constatate o serie de acțiuni concrete ale administrației *de facto* de la Tiraspol care au atentat flagrant la funcționarea libertății de exprimare a presei din regiune, iar în unele cazuri chiar și a presei din dreapta Nistrului.

Prima situație identificată se referă la incidentul în care administrația *de facto* de la Tiraspol a blocat accesul locuitorilor din regiunea transnistreană la portalul de știri www.deschide.md.⁶⁴ După mediatizarea situației create, V.Krasnoselskii a recunoscut practica vicioasă și i-a cerut *ministrului securității* din regiune să se abțină de la astfel de acțiuni.⁶⁵ Blocarea presei incomode administrației *de facto* este întreprinsă de către *Ministerul securității de stat (MGB)*, care are o subdiviziune specializată.

60 "Transnistrenii au interzis intrarea în regiune a mașinii ... - Deschide.MD." 21.12.2017. Sursa: <https://deschide.md/ro/stiri/politic/23466/Transnistrenii-au-interzis-intrarea-%C3%AEn-regiune-a-ma%C8%99inii-cu-cadouri-pentru-elevii-%C8%99colilor-rom%C3%A2ne%C8%99ti.htm>. Accesat la data de 9.01.2018.

61 "Transnistria * | Raport pe țară | Libertățile în Lume | 2017." . Sursa: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/transnistria>. Accesat la data de 4.12.2017.

62 Hotărârea Sunday Times (nr.1) vs. Regatul Unit din 1979. Sursa: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57584>

63 "Deputatul Consiliului Suprem, Oleg Horjan, a trimis o scrisoare Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii și PMR, solicitându-i să îl urmărească pe YP, pentru insultarea oficialilor ruși și a lui Oleg Horjan", <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1538005339608430&set=pcb.704769023064737&type=3&theater&ifg=1>

64 "Tiraspolul a blocat accesul locuitorilor din Transnistria ... - Deschide.md." 3.10.2017. Sursa: <https://deschide.md/ro/stiri/politic/19024/Tiraspolul-a-blocat-accesul-locuitorilor-din-Transnistria-la-pagina-Deschidemd.htm>. Accesat la data de 4.10.2017.

65 "Krasnoselski recunoaște. KGB-ul de la Tiraspol a blocat accesul la". Sursa: <https://deschide.md/ro/stiri/social/19098/Krasnoselski-recunoa%C8%99te-KGB-ul-de-la-Tiraspol-a-blocat-accesul-la-pagina-Deschidemd.htm>. Accesat la data de 4.12.2017.

Atât studiile efectuate de Asociația Promo-LEX,⁶⁶ cât și cele efectuate de către alte organizații ale societății civile⁶⁷ evidențiază această practică. De-a lungul timpului au fost vizate și alte surse (ava.md, newsmaker.md), a căror materiale de analiză ce vizau situația din regiunea transnistreană nu au fost accesibile publicului din acest teritoriu.

În perioada monitorizată, redactorul ziarului „Adevărul Transnistriei” (“Правда Приднестровья”), Nadejda Bondarenko, a fost amendată cu 72 euro pentru calomnie. Jurnalista, care a relatat cazul accidentului din Parcani, în care a fost implicată ruda unui *demnitar* local, este acuzată că a distribuit pe rețele de socializare informații defăimătoare la adresa *ministrului de interne*, Ruslan Mova, lezându-i onoarea și demnitatea.⁶⁸

O altă situație confirmă că nu putem vorbi despre libertate de exprimare în regiunea transnistreană, se referă la condamnarea la 5 ani de privațiune de libertate a realizatorului filmului „Șeriff: Iluzia minciunii”.⁶⁹ Filmul care a apărut la finele anului 2016, se referă la un subiect extrem de sensibil - *cauzele penale* intentate de structurile locale în privința omorurilor care au avut loc la începutul anilor 1990.

Astfel de acțiuni ale administrației *de facto* de la Tiraspol au rolul de a intimida și pedepsi persoanele pentru tentativele lor de a efectua investigații jurnalistice, despre situații de interes sporit pentru public. Totodată, acestea au scopul de a preveni astfel de inițiative în regiune.

Libertatea de opinie în regiunea transnistreană

Situațiile de îngrădire a libertății de exprimare în regiunea transnistreană se manifestă și prin existența unor prevederi normative penale cu caracter punitiv exagerat și formulări extrem de neprevizibile.

Astfel, potrivit art. 278-3 din *codul penal local*, persoanele care prin acțiunile și declarațiile lor publice manifestă o lipsă de respect față de misiunea de menținere a păcii a Federației Ruse în regiunea transnistreană, vizează distorsionarea rolului pozitiv al misiunii ruse de menținere a păcii sau care subestimează meritele Federației Ruse în menținerea păcii, securității și stabilității pot fi pedepsite cu o amendă de până la 1000 euro sau pot fi private de libertate pentru un termen de 3 ani. În cazul în care astfel de acțiuni sau declarații aparțin unor persoane publice, pedeapsă este de până la 1500 euro sau chiar 7 ani de *privațiune de libertate și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții* pe un termen de până la 3 ani.

O altă prevedere, prevăzută de art. 316 din *codul penal local*, stabilește o pedeapsă penală de până la 350 euro sau 180 de ore de muncă neremunerată pentru ofensa adusă în public reprezentantului *guvernării* în timpul exercitării de către acesta a atribuțiilor de serviciu.

De asemenea, potrivit art. 357 alin. (1) din *codul penal local*, poate fi pedepsită cu o *amendă* de până la 2500 euro persoana care răspândește public, cu bună-știință informații false despre activitatea URSS în timpul celui de-al doilea război mondial, referitor la acuzații de săvârșire a unor infracțiuni stabilite printr-o sentință a Tribunalului Militar Internațional.

Pedeapsă penală riscă și persoana ce aduce ofensă memoriei celui de-al doilea război mondial. Astfel, potrivit art. 242-1 din *codul penal* din regiunea transnistreană, acțiunile sau declarațiile publice ce exprimă o lipsă de respect evident față de societate și care sunt îndreptate spre distorsionarea informațiilor veridice despre *Marele Război Patriotic* (a se citi Al Doilea Război Mondial) sau diminuarea meritelor participanților la *Marele Război Patriotic*, precum și a celor care au murit în lupta împotriva fascismului sunt pedepsite cu amendă în mărime de până la 1.000 euro sau chiar până la 5 ani de privațiune de libertate.

66 "Raport - Promo-LEX." Sursa: https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/03/Lib-de-expr-final-2.04.2017_publicat-web.pdf. Accesat la data de 4.12.2017.

67 "Peisajul mediatic și narativele presei transnistrene ... - IDIS Viitorul." Sursa: http://www.viitorul.org/files/library/1.%20Media%20transnistria_pentru%20site.pdf. Accesat la data de 4.12.2017.

68 "Comunista Bondarenko în judecată nu s-a prezentat - MAI RMN" 17.10.2017. Sursa: <https://mvdpmr.org/vazhnaya-informatsiya/24872-kommunist-bondarenko-na-sud-ne-prishla.html>. Accesat la data de 4.12.2017.

69 "În Comitetul de anchetă s-a discutat despre investigarea cazurilor de rezonanță în privința foștilor funcționari publici ..." 2.10.2017. Sursa: <https://novostipmr.com/ru/news/17-10-02/sledstvennyy-komitet-rasskazal-o-rassledovanii-rezonansnyh>. Accesat la data de 4.12.2017.

Aceste prevederi penale limitează libertatea de exprimare nu doar prin prezența pedepselor punitive exagerat de mari, dar și prin formularea extrem de vagă. Astfel, aceste articole din *codul penal local* pot fi aplicate împotriva unor persoane incomode.

Mai mult ca atât, aceste infracțiuni în mod evident sunt contrare standardelor stabilite de către CtEDO, care confirmă inadmisibilitatea încercării de îndoctrinare a cetățenilor aflați sub jurisdicția unei autorități și operarea distincțiilor între indivizi în funcție de opiniile împărtășite. Mai mult decât atât, promovarea informațiilor unilaterale de către o autoritate poate constitui un obstacol serios și inacceptabil pentru exercitarea libertății de opinie.

Un incident înregistrat în raportul Promo-LEX din anul 2016 s-a referit la limitarea libertății de exprimare prin artă.⁷⁰ Astfel, în a doua jumătate a anului 2017, aceeași persoană care fusese anterior persecutată de către administrația *de facto* de la Tiraspol, a reușit totuși să realizeze un alt proiect, ce prezenta cazuri reale ale violenței în familie în regiunea transnistreană. În pofida existenței a circa 276 instituții de presă în regiunea transnistreană, acest proiect nu a fost preluat decât de către o singură sursă media locală.⁷¹ Acest fapt poate fi explicat inclusiv prin atmosfera de intimidare a jurnaliștilor, a căror activitate nu este în unison cu mesajul și politica administrației care controlează regiunea.

Astfel de proiecte, ce reflectă problemele drepturilor omului în regiunea transnistreană, sunt foarte puține, iar numărul lor nu poate crește în condițiile descrise.

Viața privată și prezumția nevinovăției - în cronica criminală

O societate democratică trebuie să fie organizată astfel încât să garanteze și să respecte drepturile fundamentale ale persoanelor, ca valori supreme și inviolabile, ceea ce nu putem susține că există în regiunea transnistreană a RM.

Orice reflectare a informației în mass-media trebuie să respecte principalele standarde de protecție a dreptului la viață privată, care include și asigurarea protejării datelor cu caracter personal, precum și dreptul la o justiție echitabilă, prin prisma respectării prezumției nevinovăției.⁷² Este interzisă orice manifestare publică din partea *autorităților* care ar putea sugera vinovăția, înainte de aflarea verdictului. În relația cu mass-media, purtătorii de cuvânt ai instituțiilor trebuie să fie preocupați de faptul că informațiile oficiale care relatează despre procedurile penale în curs pot fi comunicate sau diseminate către mass-media doar atunci când acestea nu prejudiciază prezumția de nevinovăție. În toate cazurile, o atenție specială trebuie acordată efectului vătămător pe care îl are divulgarea de informații ce permit identificarea persoanelor.⁷³

Raportând aceste standarde internaționale la situația de fapt din regiunea transnistreană, vom constata că dreptul la respectarea vieții private, dar și dreptul la o justiție echitabilă – sunt valori la fel de iluzorii precum alte drepturi și libertăți fundamentale din regiune.

În regiunea transnistreană nu există un *sistem judiciar independent*⁷⁴ care ar putea garanta protejarea eficientă a vieții private sau a altor drepturi violate.

70 Ibidem, pag. 18

71 "Cel puțin o singură agenție mass-media din regiunea transnistreană a considerat că este necesar să fie publicat proiectul privind violența în familie". Sursa: <https://www.facebook.com/caroline.dutka.1/posts/1720716064614085>,

72 "Recomandarea Rec (2003) 13 a Comitetului de Miniștri ... - COE." 10 iul. 2003. Sursa: https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-rec-2003-13-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-the-provision-of-information-through-the-media-in-relation-to-criminal-pr?_101_INSTANCE_aDXmrol0vvsU_viewMode=view/. Potrivit principiului 2 din Recomandare, respectul pentru prezumția de nevinovăție este parte integrantă din dreptul la un proces echitabil. Accesat la data de 4.12.2017.

73 "Recomandarea Rec (2003) 13 a Comitetului de Miniștri... - COE." 10 iul. 2003. Sursa: https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-rec-2003-13-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-the-provision-of-information-through-the-media-in-relation-to-criminal-pr?_101_INSTANCE_aDXmrol0vvsU_viewMode=view/. Accesat la data de 6.12.2017.

74 "Raport: libertatea și securitatea în Republica Moldova/ Retrospectiva anului 2016 - Promo-LEX." 12 apr. 2017. Sursa: <https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/04/Raport-LIBERATE-si-SIGURANTA-2017web.pdf>, pagina 27 Accesat la data de 6.12.2017.

Lipsa unor mijloace eficiente de protecție a drepturilor omului în regiunea transnistreană se manifestă prin:

- lipsa unor *organe de drept legale*;⁷⁵
- existența unui *sistem judiciar* care nu operează în baza unei legislații compatibile cu garanțiile CEDO;⁷⁶
- existența unor *organe de drept* lipsite de independență,⁷⁷ măcinate de corupție,⁷⁸ implicate în săvârșirea crimelor.⁷⁹

Potrivit Raportului anual "Freedom in the World 2017", regiunea transnistreană.⁸⁰

- este plasată în lista "teritoriilor disputate" cu statut - "neliber";
- are indicii cel mai scăzut în ceea ce privește respectarea drepturilor civile și politice (6 din 7);
- nu există *justiție* independentă: legea nu prevalează în "justiția penală", nu se respectă principiul nevinovăției.

Așa-numita *legislație* aplicată în prezent nu este capabilă să explice modul în care violarea unor aspecte ale vieții private, ar putea fi prevenită. Astfel, aceste valori rămân a fi protejate doar la nivelul declarațiilor înscrise în așa-numita *Constituție a RMN*⁸¹ sau a *legii* privind datele cu caracter personal adoptată în aprilie 2010,⁸² dar care nu oferă garanții împotriva prelucrării abuzive a informației și nu prevede un mecanism de control autonom și independent.

Potrivit acestei *legi*, responsabil de supravegherea prelucrării datelor cu caracter personal este presupusul *Serviciu de comunicare al RMN*,⁸³ care este o un "organ executiv".

Or, altfel nu poate fi explicată încălcarea sistemică și masivă a dreptului la respectarea vieții private a persoanelor, dar și a dreptului la o justiție echitabilă, prin desconsiderarea principiului prezumției nevinovăției la publicarea comunicatelor oficiale de către presupusele *instituții publice*.

Obiectul nostru de monitorizare l-au constituit în special reportajele din cronică criminală și comunicatele de presă ale *Comitetului de anchetă*, ale *Serviciu de securitate MGB*, ale *Ministerului de interne* emise în a doua jumătate a anului 2017.

Asociația Promo-LEX a monitorizat comunicatele de presă ale structurilor respective din regiune și materialele publicate și difuzate sistematic pe site-urile lor oficiale. În rezultat, frecvent s-a constatat încălcarea principiului prezumției de nevinovăție, persoanelor vizate fiindu-le atribuite calificativele de "hoți", "ucigași", "escroci" etc., afectând reputația, dreptul la protecția datelor cu caracter personal, inclusiv persoanelor minore (publicarea informației privind taina medicală, datele de identificare a persoanelor, locul de trai, imagini foto și video ale acestora, etc.).

Comitetul de anchetă, *Serviciul de securitate MGB-ul* și *Ministerul de interne* continuă să încalce dreptul la respectarea vieții private și prezumția de nevinovăție prin:

- difuzarea unor comunicate de presă și reportaje cu titluri ce acuză, ridiculizează sau umilesc persoana bănuită sau reținută;
- difuzarea unor comunicate de presă sau materiale ce conțin date cu caracter personal care necesită a fi protejate (inclusiv din viața minorilor);

75 Art. 114, 115 ale Constituției RM; art. 4, 25 (6) ale CPP al RM.

76 "Membrul platformei Societății civile al PaE a câștigat cauza Mozer c Republicii Moldova și Federației Ruse" 24.02.2016. Sursa: <https://eap-csf.eu/eap-csf-member-promo-lex-wins-the-mozer-v-moldova-and-russia-case-in-echr-as-russia-judged-liable-for-rights-violation-in-transnistrian-region-of-moldova/>.

77 "Transnistria * | Raport pe Țară | Libertățile în Lume | 2017." Sursa: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/transnistria>.

78 "Republica Șerif: Rise Moldova." 30.06.2016. Sursa: <https://www.rise.md/articol/republica-sheriff-3/>.

79 "Fostul lider de la Tiraspol Evghenii Șevciuc ar putea fi tras ... - Agora.md." <http://agora.md/analize/184/fostul-lider-de-la-tiraspol-evghenii-sevciuc-ar-putea-fi-tras-la-raspundere-pentru-cel-putin-trei-infractiuni->

80 "Transnistria * | Raport pe Țară | Libertățile în Lume | 2017." Sursa: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/transnistria>.

81 "Constituția Republicii Moldovenești Nistrene". Sursa: <http://www.vspmr.org/legislation/constitution/>. Accesat la data de 5.12.2017.

82 "Legea Republicii Moldovenești Nistrene privind "datele cu caracter personal". Sursa: <http://www.vspmr.org/legislation/laws/zakonodateljnje-akti-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-v-sfere-obrazovaniya-kuljturi-sporta-molodejnoj-politiki-sredstv-massovoy-informatsii-a-takje-v-sfere-realizatsii-politicheskikh-prav-i-svobod-grajdan/zakon-pridnestrovskoy-moldavskoy-respubliki-o-personalnih-dannih.html>. Accesat la data de 4.12.2017.

83 "Regulamentul privind Serviciul public", <http://www.svyaz.gospmr.org/index.php/o-gosudarstvennoj-sluzhbe/polozenie-o-gos-sluzhbe>

- publicarea pe Youtube și/sau transmiterea directă către jurnaliști a unor imagini video *operative* neblurate, în care persoanele sunt prezentate drept infractori sau care vizează aspecte din viața privată (în special date din viața privată a minorilor).

Aceste practici au devenit o normă în regiunea transnistreană, opinia publică s-a obișnuit și oamenii nu le percep ca pe un atac la adresa drepturilor și libertăților lor fundamentale, fapt explicat și prin lipsa unor programe de informare și educare a locuitorilor despre drepturile omului și modul în care acestea pot fi apărate. Astfel de subiecte sunt interpretate de către *structurile* locale drept subiecte politice, fiind periculoase pentru *statalitatea transnistreană*.

Comunicatele oficiale deseori ajung în presă direct de la presupuse *organe de drept*, iar canalele media afiliate, dar și controlate de regimul local,⁸⁴ încalcă normele deontologice ale jurnalistului.⁸⁵ Exemple:

- „Persoane naive din Camenca luau credite pentru **o escroacă**”,⁸⁶
- „**Escroci** prinși în flagrant”;⁸⁷
- „Un cetățean din Grigoriopol **a comis o crimă gravă** din gelozie”;⁸⁸
- „Doi **traficanti de droguri** arestați în Râbnița”.⁸⁹

Pe lângă faptul că aceste comunicate, prin însăși titlurile lor încalcă prezumția de nevinovăție, creând aparența unei vinovății dovedite încă la faza de investigare, prin detalierea exagerată a datelor personale din dosarele penale, aceste comunicate încalcă dreptul la viața privată a persoanei. Extras din comunicate:

- *„Un cetățean din Grigoriopol a comis o crimă gravă din gelozie.* Ancheta asupra cauzei penale împotriva lui Iurii Șutac, de 38 de ani, a fost finalizată de Comitetul de anchetă. El este acuzat de săvârșirea unei infracțiuni conform alin.1 din art. 110 *Codul penal al RMN.* Ancheta a colectat probe suficiente, iar materialele cauzei penale au fost expediate în judecată împreună cu rechizitoriul aprobat.”⁹⁰
- *„În or. Râbnița au fost arestați doi traficanți de droguri.* În prezent, ambele persoane implicate în acest caz au fost arestate, au fost numite expertize, se investighează implicarea **traficantilor de droguri** în săvârșirea altor crime similare”.⁹¹
- *Persoane naive din Camenca luau credite pentru o escroacă.* Comitetul de anchetă a finalizat investigarea dosarului penal împotriva Valentinei Poștar, de 58 de ani. Ea este acuzată de săvârșirea de infracțiuni în conformitate cu art.155 alin.2 litera (b) din *Codul penal al RMN* (escrocherie).”⁹²
- *„Doi adolescenți - de 16 și 17 ani, sunt trași la răspundere* pentru comiterea **tâlhăriei** la unul din magazinele din or. Bender. Aceștia sunt acuzați că au comis o tâlhărie potrivit art. 158 din *Codul penal RMN.* Comitetul a colectat probe suficiente, iar materialele cauzei împreună cu rechizitoriu sunt transmise în judecată”.⁹³

De asemenea, unele comunicate de presă conțin informații medicale, fapt ce constituie date cu caracter personal privind secretul medical și care nu pot fi publicate decât cu acordul direct al persoanei vizate.

84 "RISE Moldova: Cine sunt șefii presei din Transnistria - Agora.md." 3.05.2016, <http://agora.md/stiri/18755/rise-moldova-cine-sunt-sefii-presei-din-transnistria>.

85 "Codul deontologic al jurnalistului din Republica ... - Consiliul de Presă." https://consiliuldepresa.md/fileadmin/fisiere/documente/cod_d_rom.pdf : „în relatările privind procesele în justiție, jurnalistul respecta dreptul la viața privată și cel la un proces echitabil al tuturor celor implicați”. Accesat la data de 4.12.2017.

86 "Persoane naive din Camenca luau credite pentru o escroacă" 10.03.2017, <https://point.md/ru/novosti/proisshestviya/doverchivye-kamenchane-brali-kredity-dlya-moshennitsy>. Accesat la data de 4.12.2017

87 "Escroci prinși în flagrant" | Pervii Pridnestrovskii" 26.01.2017, <https://tv.pgtrk.ru/ru/news/20170126/53273>.

88 "Un locuitor din Grigoriopol a comis o crimă gravă ..." 25.08.2017, <http://tdinform.com/ru/news/20170825/09990.html>. Accesat la data de 6.12.2017.

89 "În or.Râbnița au fost arestați doi traficanți de droguri | | Novosti" 2.08.2017, <https://novostipmr.com/ru/news/17-08-02/v-rybnice-arestovany-dva-sbychika-narkotikov>. Accesat la date de 6.12.2017.

90 "Un locuitor din Grigoriopol a comis o crimă gravă ..." 23.08.2017, <http://skpmr.org/index.php/ru/novosti-komiteta/2646-zhitel-grigori-opolya-sovershil-tyazhkoie-prestuplenie-iz-za-revnosti>. Accesat la data de 4.12.2017.

91 "În or.Râbnița au fost arestați doi traficanți de droguri." 2 aug.. 2017, <http://skpmr.org/index.php/ru/novosti-komiteta/2637-v-rybnitse-arestovany-dva-sbychika-narkotikov>. Accesat la data de 4.12.2017.

92 "Persoane naive din Camenca luau credite pentru o escroacă" 9.02.2017. Sursa: <http://www.skpmr.org/index.php/ru/novosti-komiteta/2503-doverchivye-kamenchane-brali-kredity-dlya-moshennitsy>. Accesat la data de 4.12.2017.

93 "Doi adolescenți - de 16 și 17 ani, sunt trași la răspundere pentru comiterea tâlhăriei..." 3.07.2017. Sursa: <http://skpmr.org/index.php/ru/novosti-komiteta/2614-dvoe-podrostkov-privlecheny-k-otvetstvennosti-za-razbojnoe-napadenie-na-odin-iz-magazinov-v-g-bendery>. Accesat la data de 4.12.2017.

Spre exemplu, la 27 octombrie 2017, *Comitetul de anchetă* a dezvăluit informații confidențiale privind starea psihică a persoanei, ceea ce constituie date cu caracter personal ce necesită o protecție sporită. Extrase din comunicate de presă:

- „În cursul anchetei s-a dovedit că inculpatul este luat la evidența psihiatrului cu privire la retard în dezvoltare psihică și la medicul narcolog cu diagnosticul «toxicomanie inhalatorie în remisie». Alcoolism cronic stadiu 2. Conform expertizei medico-psihiatrice, cetățeanul Artem Vlasenco de 22 de ani, a fost declarat conștient.”⁹⁴
- „Persoana care a comis uciderea animalului în fața copiilor va fi plasată pentru tratament într-un spital de psihiatrie: În cursul anchetei a devenit cunoscut faptul că cetățeanul Andrei Armaș suferă de o boală psihică cronică. După cum a arătat expertiza medico-legală psihiatrică, la care a fost supus acuzatul, în perioada comiterii infracțiunii incriminate, Andrei Armaș suferea de o tulburare psihică, nu putea să-și dea seama de acțiunile sale, de natura reală și pericolul social al faptei. Potrivit concluziei expertului, Andrei Armaș a fost declarat iresponsabil.”⁹⁵

Se constată de asemenea, că prin aceste comunicate nu sunt protejate datele cu ajutorul cărora ar putea fi identificate informații personale privind viața privată a copiilor minori. Astfel, într-un caz de violență domestică,⁹⁶ *Ministerul de Interne al RMN* a difuzat un material video fără a blura fețele copiilor minori,⁹⁷ fiind făcute publice identitatea mamei copiilor minori, locul de trai, domiciliul, vârsta copiilor, date medicale și alte detalii intime din viața acestor copii minori.

Din 2017, pe situl *MGB* nu mai găsim publicate comunicate care să reflecte date cu caracter personal, identitatea persoanelor este reflectată prin inițiale, iar imaginile video sunt blurate. În pofida acestor schimbări, comunicatele de presă emise anterior perioadei de raportare și care conțin date cu caracter personal, identitatea persoanelor fiind dezvăluită prin imagini foto și video, iar conținutul și titlul acestor comunicate având o tentă de învinuire, rămân a fi încă stocate pe situl oficial al acestei *structuri*, și sunt în continuare accesibile publicului larg. Aceste informații prejudiciază în continuare drepturile persoanelor, care la rândul lor, nu au instrumente eficiente pentru a-și apăra dreptul la imixtiune în viața privată.

Un exemplu elocvent în acest sens este cazul profesorului universitar Halabudenco Oleg⁹⁸, care a sesizat CtEDO pentru violarea dreptului la o justiție echitabilă prin provocarea săvârșirii infracțiunii de corupere, a prezumției nevinovăției și a vieții private prin livrarea de către *MGB* a înregistrării ”operative” în sursele mass-media. Comunicatul de presă, care-i lezează onoarea și demnitatea sa profesională și personală, este și astăzi accesibil pe situl oficial al *instituției* emitente.

- Extras din comunicat: ”Colaboratorii *KGB RMN* au reținut o persoană coruptă de securitate. Solicităm celor afectați de acțiunile ilegale ale persoanei în cauză să contacteze linia fierbinte: 0-533-57070”.⁹⁹
- Acest comunicat a fost mediatizat intens, fiind preluat în presă și diseminat fără careva modificări de către principalele canale media din regiune (Первый приднестровский канал;¹⁰⁰ ДнестрТВ¹⁰¹) accesibile și astăzi.¹⁰²

94 "Un tânăr va fi pedepsit pentru comiterea unui omor cu cruzime ..." 27.10.2017. Sursa: <http://skpmr.org/index.php/ru/novosti-komiteta/2683-molodogo-cheloveka-zhdet-nakazanie-za-sovershenie-zhestokogo-ubijstva>. Accesat la data de 4.12.2017.

95 "Bărbatul, care a comis uciderea animalului în fața copiilor va fi plasat la tratament într-un spital de psihiatrie. ..." Sursa: <http://skpmr.org/index.php/ru/novosti-komiteta/2589-muzhchina-sovershivshij-ubijstvo-zhivotnogo-na-glazakh-u-detej-budet-pomeshchen-na-lechenie-v-psikhiatricheskuyu-bolnitsu>. Accesat la data de 4.12.2017.

96 "Mamă neglijentă va fi pedepsită pentru maltratarea copiilor ..." 6.06.2017. Sursa: <http://skpmr.org/index.php/ru/novosti-komiteta/2587-neradivaya-mat-poneset-nakazanie-za-zhestokoe-obrashchenie-so-svoimi-detmi>. Accesat la data de 4.12.2017.

97 Din cauza unei mame în stare de ebrietate au suferit doi copii - YouTube." Sursa: <https://www.youtube.com/watch?v=GOuu-MuJZRI>.

98 Profesor la Universitatea din Tiraspol, doctor conferențiar în științe juridice, prin comunicatul publicat de *KGB*, este prezentat drept "infractor" chiar în momentul reținerii, iar imaginile operative cu filmarea reținerii sale, au fost difuzate pe scara largă în multe resurse mass-media, în scopul compromiterii și distrugerii reputației sale profesionale. Motivul fiind opinia sa exprimată public vis-a-vis de anexarea de către Federației Ruse a Crimeii.

99 Situl oficial al *MGB*-ului *RMN*: <http://www.mgb-pmr.com/news/423>. Accesat la data de 4.12.2017.

100 "Note pentru bani. Colaboratorii *KGB*-ului au reținut o persoană coruptă ... - YouTube." 4.07.2016. Sursa: <https://www.youtube.com/watch?v=aF4f2cB0KB0>. Accesat la data de 7.12.2017.

101 "Comitetul de anchetă *RMN*: Mită în Universitate Șevcenco ... - YouTube." 16.06.2016. Sursa: <https://www.youtube.com/watch?v=p70dz6zDF8c>. Accesat la data de 4.12.2017.

102 "Comitetul de anchetă *RMN*: Mită în Universitate Șevcenco - YouTube." 16.06.2016. Sursa: <https://www.youtube.com/watch?v=p70dz6zDF8c>. Accesat la data de 4.12.2017.

- Publicarea în comunicatul de presă a copiei actului de identitate.¹⁰³

În concluzie, este important de remarcat faptul că toate aceste comunicate și materiale video din cronică criminală, preluate și diseminate de sursele mass-media online și de tipar, în forma în care au fost prezentate oficial, sunt surse formatoare de opinii și care deseori adună multe vizualizări.

Dacă e să ne raportăm la materialele *Comitetului de anchetă*, un comunicat poate fi accesat în mediu de până la 1000 de ori¹⁰⁴, fără a se lua în calcul și celelalte vizualizări și accesări ale articolelor de presă efectuate în baza acestor comunicate, care pot atinge numărul de 2300 de vizualizări.¹⁰⁵ Astfel, viața privată a unei persoane, în rezultatul unui astfel de comunicat poate fi serios afectată, în special în situația în care justiția echitabilă nu le este garantată.

În acest sens, considerăm că este extrem de important ca o astfel de practică să fie anihilată, or dreptul la informație poate fi supus unor limitări, care să permită abținerea acestor *autorități* de la prezentarea în comunicatele lor de presă a anumitor categorii de informații raportate la: identitatea unei persoane (nume, fotografie, integritate fizică și morală, informații medicale, informații cu tentă de acuzare ce încalcă principiul prezumției de nevinovăție), care nu sunt nimic altceva decât elemente fundamentale ale dreptului la un proces echitabil.

Astfel, este determinant ca o astfel de practică să fie anihilată, dat fiind faptul că dreptul la informație poate fi supus unor limitări.

103 Situl oficial al MGB-ului local: <http://mgb-pmr.com/news/458>

104 "Știrile Comitetului de anchetă". Sursa: <http://sk.gospmr.org/index.php/en/novosti-komiteta?start=110>. Accesat la data de 4.12.2017.

105 "Persoane naive din Camenca luau credite pentru o escroacă - Point.md" 10 mar. 2017. Sursa: <https://point.md/ru/novosti/proisshest-viya/doverchivye-kamenchane-brali-kredity-dlia-moshennitsy>. Accesat la data de 4.12.2017.

CONCLUZII

Situația drepturilor omului în regiunea transnistreană în a doua jumătate a anului 2017 nu a înregistrat progrese. Chiar dacă autoritățile constituționale de la Chișinău, cât și administrația *de facto* de la Tiraspol au fost foarte active pe segmentul negocierilor politice, impactul pozitiv asupra situației drepturilor omului încă se lasă așteptat.

Pe de altă parte, a doua jumătate a anului 2017 a fost memorabilă prin faptul că după o lungă perioadă de timp și o serie de tentative eșuate, s-a ajuns la un consens și au fost semnate decizii protocolare privind o serie de probleme. Totuși, în esență, situația generală privind drepturile omului rămâne în afara oricărui proces de monitorizare.

Aspectele problematice cu privire la libertatea de exprimare în regiunea transnistreană se reflectă pe de o parte prin intimidările și persecuțiile jurnaliștilor incomozi administrației *de facto* de la Tiraspol; iar pe de altă parte, prin prezența unor *infracțiuni* în *codul penal local* care atentează la libertatea de opinie prin tentative de îndoctrinare a populației din regiune. Acest fenomen este o realitate dură ce caracterizează seriozitatea și amploarea problemelor pe segmentul libertății de exprimare, care în regiunea transnistreană este lipsită de valoarea ce i-ar putea fi conferită de catalizator al unei societăți democratice.

Protecția vieții private și prezumția nevinovăției în regiunea transnistreană, datorită practicilor vicioase ale *instituțiilor publice*, nu este respectată. Populația nu poate obține informații și detalii despre natura acestor drepturi și nu sesizează riscurile și problemele grave, care afectează intimitatea și viața lor privată. În spațiul public astfel de probleme și situații nu sunt discutate, analizate sau explicate.